

Başvuru Numarası	:28/11/2021
Toplantı Tarihi/Sayısı	:14.9.2023/36
Karar Numarası	:2023/672
Başvuran	:H. G.
Başvuran Vekili	:-
Adres	:-
Muhatap Kurum/Kişi	:Afyonkarahisar E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü
Muhatap Adres	:-

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuranın bulunduğu Afyonkarahisar E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda fiziksel şiddete, baskıya ve ayrımcılığa maruz kaldığı iddialarına ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuran, başvuru dilekçesinde özetle;

a. Afyonkarahisar E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda bulunduğunu, engellilik durumunu belirterek talebi üzerine Kurum İdaresi tarafından engelli koğuşuna verildiğini,

b. Engelli koğuşunda kendisinin ve diğer mahpusların sürekli baskı altında olduğunu ve sayımlar sırasında infaz ve koruma memurları tarafından koğuşta bulunan mahpuslara kaba davranışlarda bulunulduğunu,

c. Siyasi görüşü nedeniyle Kurum İdaresi tarafından ayrımcı muameleye maruz kaldığını,

d. Bulunduğu Kurumda infaz ve koruma memurları tarafından kameraların kör noktasının bulunduğu yerde şiddete uğradığını, yaşanan olayın ardından Kurum İdaresinin Kurum doktoru ile anlaşarak darp raporu vermekten imtina ettiğini iddia etmektedir.

3. Muhatap Afyonkarahisar E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğünden alınan yazılı görüşte özetle;

a. Başvuranın engelli olduğunu belirterek talebi üzerine engelli koğuşuna verildiği, koğuşta yaklaşık beş-altı engelli mahpusun bulunduğu, bu mahpusların engellilik durumlarının bilindiği ve bu nedenle ayağa kalkabilecek olanların sayımının ayakta, ayağa kalkamayacak olanların sayımının ise ayağa kalkmadan yapıldığı,

b. Engelli raporunu gösteren mahpuslara engel durumlarına göre sayım düzenine geçmelerinin söylendiği, hemen hemen tüm mahpusların sayım düzenine geçmesine rağmen sadece başvuranın rahatsızlığını öne sürerek sayım düzenine geçmek istemediği, başvuranın ayağa kalkmamasına ilişkin herhangi bir rapor ibraz etmediği, sayım esnasında Kurum kantininde satılan meyve bıçağıyla ekmeğine yağ sürdüğü, sayım düzenini umursamaz bir şekilde davrandığı ve sayım bittikten sonra ayağa kalktığı, ayrıca diğer zamanlarda başvuranın koğuş içinde şahsi işleri için veya koğuş temizliği, yemek, çöp alıp verme gibi durumlarda ayakta olduğu,

c. 12/8/2021 tarihinde Kurum revirine çıkarılan ve psikiyatri hastası olan başvuranın elleri arkadaşında, laubali hareketler sergilediği ve kendisinin ellerini indirmesi yönünde uyarıldığı, bunun üzerine başvuranın “Bana

bağırma lan!” diye yüksek sesle cevap verdiği, herhangi bir güvenlik zafiyeti oluşmaması adına başvuranın koluna girilerek, koğuşuna götürülmek istendiğinde, infaz ve koruma baş memuruyla görüşmek istediğini beyan ederek saldırgan davranışlar sergilediği, *“Hepinize bunun hesabını soracağım.”* şeklinde tehditlerde bulunduğu, infaz ve koruma baş memuruyla görüşürülen başvuranın görüşme esnasında *“Benim siyasi görüşümden ve fikir ayrılığımın dolaylı bana böyle davranıyorsunuz.”* söylemleri ile saldırgan tutum ve davranışlarına devam ettiği,

d. İnfaz ve koruma baş memuru tarafından telkinlerle sakinleştirilen başvuranın psikiyatri muayenesinin ardından koğuşuna götürüldüğü, Kurumda düzenli bir yaşamın sürdürülmesi, güvenliğin ve disiplinin sağlanması bakımından mevzuat kapsamında uyulması gerekli davranış ve tutumları kusurlu olarak ihlâl eden başvuran hakkında olaya ilişkin disiplin soruşturması başlatıldığı ve 11 gün hücreye koyma cezası ile cezalandırıldığı,

e. Olaya ilişkin görüntüler incelenerek, alınan darp-cebir raporu ve personel yönünden yapılan araştırmaya esas alınan tanık personel ve hükümlü beyanlarının ekte sunulduğu, araştırmaya esas alınan personel ve mahpus ifadeleri ile incelenen kamera kayıtlarından; başvuranın darp edildiğine ilişkin herhangi bilgi veya belgeye rastlanmadığı,

f. Başvuranın iddialarının soyut ve asılsız olduğu; hiçbir mahpusa ayrıcalık veya ayrımcılık yapılmadığı, kötü muamele veya psikolojik baskı uygulanmadığı, başvuranın suç işlemeye meyilli olduğu, Kurum asayiş ve güvenliğini olumsuz yönde etkilediği, iyileştirme programlarına uyma tutum ve davranışları içerisinde bulunmadığı, usulsüz istekleri yerine getirilmeyen başvuranın şikâyet yoluyla personeli yıldırıp yıpratarak ikincil kazanım elde etmeyi amaçladığı, başvuranın asılsız iddiaları kapsamında yapılan araştırmalar neticesinde Kurum personeli açısından idari suç oluşturan husus ve disiplin yaptırımını gerektiren kusurun bulunmadığı ifade edilmiştir.

4. Başvuran yasal süre içerisinde Kurumumuza yazılı görüş sunmamıştır.

III. İLGİLİ MEVZUAT

5. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun amacı; insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmektir.

6. 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Kanun’un 9’uncu maddesinde; insan hakları ihlallerini resen incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek Kurumun görevleri arasında sayılmıştır.

7. 24/11/2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik’in “*Ön inceleme*” başlıklı 48’inci maddesine göre; *“Kuruma yapılan başvurular, inceleme ve araştırmaya geçilmeden önce ön incelemeye tabi tutulur.”*

8. Mezkûr Yönetmelik’in “*Gerekçeli kabul edilmezlik kararı*” başlıklı 67’nci maddesi şöyledir:

“(1) Ön inceleme aşamasında, başvurunun açıkça dayanaksız olup olmadığı, başvurunun hakkın kötüye kullanımını teşkil edip etmediği, ayrımcılık yasağı ihlalinin kaynaklanan bir zararın bulunup bulunmadığının tespiti açısından incelenirliğinin esasla birlikte incelenmesi kararlaştırılan başvurulara ilişkin esas inceleme ve araştırma aşamasında söz konusu koşulları taşımayan başvurularla ilgili

gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir. (2) Ön inceleme aşamasında incelenabilir bulunan ya da incelenebilirliği esasla birlikte incelenmesi ve araştırılması kararlaştırılan başvuruların 48'inci maddede belirtilen gerekli koşulları taşımadığının anlaşılması halinde de bu başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir.”

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

9. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun amacı; insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmektir.

10. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), bir kötü muamelenin Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (AİHS) 3'üncü maddesi kapsamında değerlendirilebilmesi için belli bir şiddet seviyesine ulaşması gerektiğini; bu asgari seviyenin göreceli olduğunu; vakadaki muamelenin niteliği ve bağlamı, icrasının şekli ve yöntemi, süresi, fiziksel ve ruhsal etkileri ve bazı durumlarda mağdurun cinsiyeti, yaşı ve sağlık durumu gibi koşullara bağlı olduğunu ifade etmiştir (AİHM, *Bouyid/Belçika*, B. No: 23380/09, 28/9/2015, para. 86.). Ayrıca, AİHS'in 3'üncü maddesinin yakalama gibi bazı koşullarda güç kullanımını yasaklamadığını ancak yalnızca zaruri olması ve aşırı olmaması kaydıyla böyle bir güç kullanılabileceğini belirtmiştir (AİHM, *Vasilev/Bulgaristan*, B. No:48130/99, 12/4/2007, para. 63.).

11. Cezaevi personeli bazen şiddete başvuran mahkûmları kontrol altına almak için güç kullanmak ve istisnai durumlarda fiziksel olarak kısıtlayıcı gereçler kullanmak durumunda kalabilir. Bunlar, mahkûmların kötü muamele görme olasılığı açısından yüksek riskli durumlardır ve bu yüzden özel önlemler alınmasını gerektirir. Üzerinde herhangi bir biçimde güç kullanılan mahkûmlar, hemen muayene edilme ve gerekirse bir tıp doktoru tarafından tedavi edilme hakkına sahip olmalıdır. Söz konusu muayene tıp uzmanı dışındaki personelin duyamayacağı ve tercihen göremeyeceği bir biçimde yapılmalı ve yapılan muayenenin sonuçları (mahkûmun konuyla ilgili ifadesi ve doktorun bulguları dâhil) resmi olarak kaydedilmeli ve mahkûma isterse verilmelidir. Fiziksel olarak kısıtlayıcı gereçlerin-aletlerin kullanıldığı nadir durumlarda, mahkûm sürekli ve gerektiği biçimde gözlem altında tutulmalıdır. Ayrıca söz konusu gereçler mümkün olan en kısa sürede çıkarılmalıdır; bu gereçler kesinlikle ceza olarak kullanılmamalı veya kullanım süresi uzatılmamalıdır. Son olarak, mahkûmlara karşı güç kullanılan bütün vakalar kaydedilmelidir. (Avrupa İşkence ve İnsanlık dışı veya Onur Kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi (CPT), 2. Genel Rapor [Inf (92) 3], Hapsedilme, para. 53)

12. 29/3/2020 tarihli ve 31083 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik'in "*Arama, güvenlik tatbikatı ve sayım*" başlıklı 34'üncü maddesinin ilgili bölümü şöyledir:

"(...) (7) İdare tarafından uygun görülmesi durumunda, her zaman sayım yapılabilir. Olağanüstü durumlarda, kurum en üst amirinin talebi, Cumhuriyet başsavcısının oluru ile dış güvenlik görevlileri sayımlara katılabilir. (8) Sayımlar, yatma planları da göz önünde bulundurularak odalarda yapılır. Sayımın yapılış şekli, kurum güvenliğini tehlikeye düşürmeyecek biçimde odada bulunan hükümlülerin sayısı dikkate alınarak idare tarafından belirlenir. (9) (Değişik:RG-12/11/2021-31657-CK-4773/14 md.) Arama ve sayımlar sırasında insan onuru ve haysiyetine saygı ile utanma duygusunun ihlal edilmemesi esastır. Bu kapsamda gerekli her türlü tedbir alınır. (...)"

13. Somut başvuruda, başvuran engelli olmasına rağmen, infaz ve koruma memurları tarafından kendisine fiziksel şiddet uygulandığını iddia etmektedir. Muhatap Kurum bu iddialara karşılık olarak; başvuranın iddialarının

asılsız olduğunu, darp edildiğine ilişkin herhangi bilgi veya belgeye rastlanmadığını, Kurum revirine çıkarıldığı sırada saldırgan davranışlar sergileyerek infaz ve koruma memurlarına karşı tehdit ve hakaret içeren ifadelerde bulunan başvuranın muayenesinin tamamlanmasının ardından başlatılan disiplin soruşturması neticesinde Kurum Disiplin Kurulunun 3/9/2021 tarihli kararı ile 11 gün hücreye koyma cezası ile cezalandırıldığını aktarmıştır.

14. Başvuran her ne kadar kendisine infaz koruma memurları tarafından şiddet uygulandığını iddia etse de görüntü izleme tutanağını içerir disiplin soruşturması raporu ve 13/8/2021 tarihli Kurum hekimi tarafından yapılan “*darp-cebir yoktur.*” hekim raporu dahil olmak üzere Muhatap Kurum tarafından gönderilen belgelerden, başvuran için kullanılan zorlayıcı ve kısıtlayıcı araçların orantılı olarak kullanıldığı, başvuranın mezkûr iddiasının yeterince temellendirilemediği ve dayanaktan yoksun olduğu gerekçesiyle kabul edilmez olduğu değerlendirilmiştir.

15. Başvuranın Kurum İdaresi tarafından ayrımcılığa uğradığı ve sürekli olarak baskı altında olduğu ile ilgili iddialarına ilişkin olarak muhatap Kurum tarafından Kurumda hiçbir mahpusa ayrıcalık veya ayrımcılık yapılmadığı, başvuranın suç işlemeye meyilli olduğu, Kurum asayışı ve güvenliğini olumsuz yönde etkilediği, iyileştirme programlarına uyma tutum ve davranışları içerisinde bulunmadığı, şikâyet yoluyla personeli yıldırıp yıpratarak ikincil kazanım elde etmeyi amaçladığı ifade edilmiştir. Başvuran söz konusu iddialarını kanıtlamaya yarayacak veyahut kanıt başlangıcı sayılabilecek bir olgu öne sürememiştir. Bu nedenle, başvuranın mezkûr iddialarının açıkça dayanaktan yoksun olması gerekçesiyle kabul edilmez olduğu değerlendirilmiştir.

16. Sonuç olarak; yukarıda açıklanan nedenlerle, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in 67'nci maddesi gereği başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilmez olduğu kanaatine varılmıştır.

V. KARAR

A. Başvurunun KABUL EDİLMEZ OLDUĞUNA,

B. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

C. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine,

14/9/2023 tarihinde, OY BİRLİĞİYLE, karar verildi.

e-imzalıdır

Av. Alışan TİRYAKİ
Daire Başkanı

e-imzalıdır

Dr. Burhan ERKUŞ
Üye

e-imzalıdır

İsmail AYAZ
Üye

e-imzalıdır

Mehmet Emin GENÇ
Üye

e-imzalıdır

Av. Zennure BER
Üye